

Брюксел, 2 април 2025 г.
(OR. en)

7648/25

CON 34

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 2 април 2025 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2025) 163 final

Относно: СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ
И СЪВЕТА
Модернизирана политика на сближаване:
междинният преглед

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2025) 163 final.

Приложение: COM(2025) 163 final



Страсбург, 1.4.2025 г.
COM(2025) 163 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА**

**Модернизирана политика на сближаване:
междинният преглед**

Модернизирана политика на сближаване: междинният преглед

В Договорите на ЕС¹ насърчаването на солидарността и на сближаването, и по-конкретно намаляването на различията в развитието между отделните регионите, са определени като основна цел на Съюза. С течение на времето политическото и икономическото значение на политиката на сближаване само нарасна, което съответства на напредъка на европейската интеграция, по-специално на създаването на единния пазар. В доклада за единния пазар от 2010 г. се посочва, че *пазарната интеграция би могла да е процес от полза за всички само ако бъде допълнена от действие на равнище ЕС за коригиране на структурния дисбаланс на поднационално ниво*. Въпреки силните и непрестанни усилия в продължение на няколко десетилетия постигането на целите за сближаване и на намаляване на различията между регионите в Европа днес е изправено пред значителни трудности. В доклада Енрико Лета се поставя акцент върху новопоявилото се отрицателно възприятие на въздействието на единния пазар върху разпределението на доходите и че *ако не бъде намерено решение, това възприятие би могло да подрони обществената и политическата подкрепа, която е от жизненоважно значение за трайния успех на единния пазар*.

Тъй като изцяло преобразената глобална среда води до асиметрични последици за хората и териториите, е възможно разходите за приспособяване да трябва да бъдат поети по непропорционален начин от някои региони и икономически сектори на ЕС, като по този начин потенциално се задълбочават териториалните, социалните и икономическите различия.

В политическите насоки за периода 2024—2029 г., определени от председателя Фон дер Лайен въз основа на консултации с Европейския парламент и Програмата на Европейския съвет за периода 2024—2029 г., се посочват основните нови политически приоритети за Съюза за справяне с тези предизвикателства, включително:

- нов план за устойчив просперитет и конкурентоспособност на Европа, както и Пакт за чиста промишленост;
- нова ера за европейската отбрана и сигурност;
- подкрепа за хората, укрепване на нашите общества и на социалния ни модел;
- запазване на качеството ни на живот: продоволствена сигурност, вода и природа;
- повишаване на подготвеността и готовността на ЕС за бъдещи кризи.

Гъвкавостта е присъща на политиката на сближаване, което допринася значително за горепосочените нови и жизненоважни приоритети, като същевременно се постига основната цел за намаляване на различията, която заема централно място в европейския проект.

В партньорство с националните, регионалните и местните органи Комисията предлага междинният преглед на политиката на сближаване да бъде използван, за да се увеличи максимално нейният принос към настоящите и нововъзникващите политически приоритети на Съюза и да се увеличи въздействието ѝ върху икономическото, социалното и териториалното сближаване.

¹ Член 3 от ДЕС и член 174 отДФЕС.

За да се улесни процесът, Комисията предлага целенасочени изменения на регулаторната рамка на фондовете по линия на политиката на сближаване² за: i) **привеждане на инвестиционните приоритети в съответствие** с променящия се икономически, обществен и геополитически контекст, както и с нашите цели в областта на климата и околната среда, и ii) **въвеждане на по-голяма гъвкавост и стимули** за улесняване на бързото разпределяне на средства и ускоряване на изпълнението на програмите.

1. Политика на сближаване за периода 2021—2027 г.: актуално състояние

Независимо, че преговорите за програмния период 2021—2027 г. започнаха в началото на 2019 г. и че държавите членки имаха амбицията програмите да бъдат готови за приемане до края на 2020 г., **ефективното изпълнение започна през 2023 г., повече от година по-късно от предвиденото.**

Това се дължи на комбинация от фактори, по-специално късното приемане на регламентите, уреждащи политиката, и необходимостта от действия по отношение на последователните кризи, включително пандемията от COVID-19, войната срещу Украйна и произтичащата от нея енергийна криза, както и приоритета, даден на прилагането на инструментите на NextGenerationEU, по-специално на Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), който имаше по-кратки срокове. Освен това тези фактори оказаха натиск върху капацитета на органите на държавите членки за проектиране и бързо изпълнение на инвестиции.

През програмния период 2021—2027 г. равнището на плащанията е сходно с това на същия етап след приемането на регулаторната рамка за програмния период 2014—2020 г.³, но времето за цялостно усвояване на средствата от текущия цикъл е по-кратко⁴.

Като се има предвид способността ѝ да предоставя значителни средства на регионално и местно равнище, политиката на сближаване беше важно средство за осъществяване на действията на ЕС в отговор на пандемията от COVID-19⁵. След това ЕС отново бе призван да отговори на последиците от агресивната война на Русия срещу Украйна (с действията по линия на сближаването за бежанците в Европа — CARE⁶ и FAST — CARE⁷, както и SAFE⁸, за да се помогне на МСП и уязвимите домакинства, изправени

² Регламенти (ЕС) 2021/1056, (ЕС) 2021/1058 и (ЕС) 2021/1057, приет отделно.

³ През декември 2024 г. процентът на нетните междинни плащания беше равен на 4,2 % от общия пакет за периода 2021—2027 г., което е малко по-високо от процента на плащанията през юни 2017 г. (3,6 %), когато приключи еквивалентният период от време след приемането на регламентите за политиката на сближаване.

⁴ През цикъла на МФР за периода 2014—2020 г. управляващите органи разполагаха с период до 3 години след края на цикъла (т.е. 2023 г.), за да подадат заявления, докато през цикъла 2021—2027 г. те разполагат с период до 2 години след края на цикъла (т.е. 2029 г.).

⁵ Чрез Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса, Инвестиционната инициатива в отговор на коронавируса — плюс, и REACT-EU.

⁶ Регламент (ЕС) 2022/562 на Европейския парламент и на Съвета от 6 април 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) № 223/2014 по отношение на Действия по линия на сближаването за бежанците в Европа (CARE) (ОВ L 109, 8.4.2022 г., стр. 1).

⁷ Регламент (ЕС) 2022/2039 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013 и (ЕС) 2021/1060 по отношение на допълнителната гъвкавост за справяне с последиците от военната агресия от страна на Руската федерация FAST (Гъвкава помощ за териториите) — CARE (ОВ L 275, 25.10.2022 г., стр. 23).

пред високи разходи за енергия). Когато цяла Европа беше засегната от наводнения, чиито интензивност и мащаб се увеличаваха, реакцията по линия на политиката на сближаване беше предложението за RESTORE⁹.

Същевременно фактът, че за значителна част от бюджетния пакет за политиката на сближаване все още не са сключени договори, **дава възможност да се използват гъвкавостта и обхватът на политиката на сближаване с цел пренасочване на програмите към неотложните нови предизвикателства**, пред които е изправен Европейският съюз, породени от променящата се глобална среда. Това позволява също така за **целенасочени промени в правилата на политиката на сближаване**, за да се даде възможност на органите на държавите членки да удовлетворят по-бързо неотложните потребности от инвестиции.

Поради това е необходимо да се проучат всички възможности както за коригиране на фокуса, така и за подобряване на ефективността на мерките, като същевременно се ускори изпълнението на програмите.

2. Използване на междинния преглед като възможност да се отговори на нововъзникващите предизвикателства

През последните години геополитическата динамика беше белязана от дълбока несигурност, която налага основна преоценка на стратегическата автономност, издръжливостта и подготвеността на ЕС. Тези промени се случват успоредно с екологичния, социалния и технологичния преход, който бързо променя света около нас. Предизвикателствата, породени от тези едновременно протичащи трансформации, бяха подробно анализирани в доклада на Драги относно „Бъдещето на европейската конкурентоспособност“, публикуван през септември 2024 г. В доклада се подчертава спешната необходимост от преодоляване на изоставането в областта в иновациите, укрепване на икономическата конкурентоспособност с декарбонизацията като възможност за растеж, както и намаляване на външните зависимости чрез диверсифициране на веригите на доставки и инвестиране в издръжливост спрямо изменението на климата, произведена на национално равнище зелена енергия и сектори от критично значение.

Съответно вече е дадено началото на няколко важни инициативи за повишаване на икономическата издръжливост и на стратегическата автономност на ЕС. Сред тях са REPowerEU, която беше отговорът на Комисията на социално-икономическите трудности и смущенията на световния енергиен пазар, причинени от агресията на Русия срещу Украйна, и платформата „Стратегически технологии за Европа“ (STEP), която има за цел да укрепи технологичното лидерство на Европа. Те допълват интервенциите, които вече са в ход чрез програмите на политиката на сближаване и

⁸ Мерки по линия на инициативата „Подпомагане за финансово достъпна енергия“ в рамките на политиката на сближаване като част от REPowerEU. Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1).

⁹ Регламент (ЕС) 2024/3236 на Европейския парламент и на Съвета от 19 декември 2024 година за изменение на регламенти (ЕС) 2021/1057 и (ЕС) 2021/1058 във връзка с Регионалната спешна подкрепа за реконструкция (RESTORE).

Механизма за възстановяване и устойчивост (МВУ), за да се подкрепят структурните промени в държавите членки и регионите, както и да се повиши тяхната издръжливост. Държавите членки получиха възможност да се възползват от допълнителни ресурси, за да включат главите относно REPowerEU в своите планове за възстановяване и устойчивост (ПВУ), с цел насърчаване на реформите и инвестициите, насочени към диверсификация на енергийните доставки в ЕС, ускоряване на екологичния преход и подпомагане на уязвимите домакинства. Стратегията за Съюза на готовност, приета на 26 март 2025 г., ще допринесе допълнително за укрепване на издръжливостта на ЕС.

Като основен инвестиционен инструмент на ЕС в рамките на многогодишната финансова рамка (МФР) политиката на сближаване играе решаваща роля в подкрепа на тези приоритети. Тя стимулира целенасочени инвестиции, които допринасят за икономическото, социалното и териториалното сближаване, като същевременно действа по отношение на възникващите предизвикателства.

Регулаторната рамка, уреждаща фондовете на линия на политиката на сближаване за периода 2021—2027 г., обаче беше изготвена, договорена и приета през 2019—2021 г., а програмите бяха приети преди поредицата от големи геополитически и икономически събития, които промениха някои от стратегическите политически приоритети на ЕС.

По подобен начин споразуменията за партньорство и националните и регионалните програми в областта на политиката на сближаване бяха разработени и одобрени в рамките на същия период, като по този начин отразяваха приоритетите, определени по това време и **базирани на основи на икономиката, които се промениха значително** поради непредвидени външни сътресения, като енергийната криза и променящата се среда на световната търговия и сигурност.

В този контекст и въз основа на политическите насоки за периода 2024—2029 г. **от декември 2024 г.** Европейската комисия **иницира обширни консултации с държавите членки, регионите и местните органи**, за да получи техните становища относно политическите им приоритети и начините, по които политиката на сближаване може да бъде адаптирана, за да съответства в по-голяма степен на тях. Бяха проведени дискусии както в държавите членки, така и в Брюксел с представители на националните правителства, регионите, включително най-отдалечените региони, градовете и извънградските райони, като например островите. Освен това Комисията работи по въпроса с Европейския парламент и Европейския комитет на регионите¹⁰.

По време на тези консултации бе постигнат консенсус, че междинният преглед може да се използва за: i) включване без отлагане на новите приоритети на ЕС в рамките на програмите за сближаване за периода 2021—2027 г. и за ii) ускоряване на инвестициите чрез опростяване.

За да бъдат постигната тази двойна цел, **са необходими целеви изменения** на регламентите, уреждащи фондовете по линия на политиката на сближаване, които са в законодателното предложение, придружаващо настоящото съобщение. Тези изменения

¹⁰ По-конкретно на 27 януари 2025 г. изпълнителният заместник-председател Фито участва в размяна на мнения с комисията по регионално развитие (REGI) на Европейския парламент относно бъдещето на политиката на сближаване, а на 20 февруари 2025 г. участва в пленарната сесия на Комитета на регионите.

и новите възможности, които те създават за участниците в политиката на сближаване, за да приведат програмите си в съответствие с новите приоритети, са описани в следващите раздели на настоящото съобщение. **Акцентът на тези изменения е върху областите на политиката, които бяха изтъкнати като най-належащи от няколко заинтересовани страни** по време на горепосочените консултации.

В допълнение към описанието на предложените изменения на регламенти, в разделите по-долу се изтъкват и други начини, по които държавите членки могат да увеличат максимално въздействието на своите инвестиции в рамките на политиката на сближаване за постигането на нашите общи приоритети.

Преодоляване на изоставането в областта на иновациите, укрепване на конкурентоспособността и декарбонизация

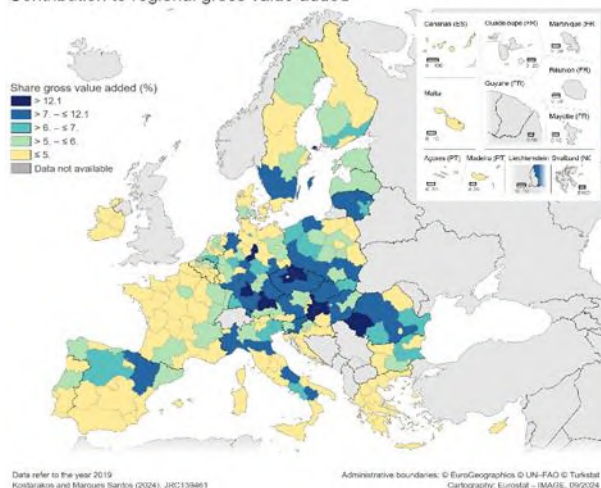
В приетия неотдавна от Комисията компас за конкурентоспособността се определя посоката за следващите пет години за възобновяване на икономическата динамика в Европа. Поради това компасът следва да послужи за основа на обсъждането на междинния преглед на политиката на сближаване, като програмите, приети през 2022 г. и основаващи се на приоритетите на регламентите, договорени и одобрени в периода 2019—2021 г., бъдат преориентирани към неотложните предизвикателства на днешния ден, а именно преодоляване на различията в иновациите, декарбонизация на икономиката с цел повишаване на конкурентоспособността и намаляване на зависимостите, както и инвестиране в нови сектори на растеж, като се взема предвид икономическата структура на регионите.

Поради това е време държавите членки и регионите да проучат какво още може да се направи за преодоляване на изоставането в областта на иновациите и за ускоряване на технологичната готовност, разрастването в рамките на международните пазари и конкурентната позиция на МСП.

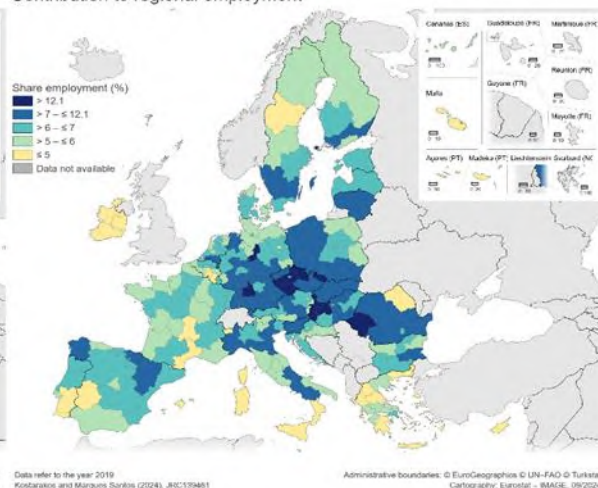
Глобалната динамика и индустриалният преход засегнаха някои региони по-тежко от други. Регионите, които са прекалено зависими само от една промишленост — вероятно енергоемка, и чиято иновационна екосистема е приспособена към и зависи от определена технология, са изправени пред многостранни предизвикателства по отношение на прехода към растеж и просперитет.

За да продължат да бъдат конкурентоспособни, автомобилната, строителната и производствената промишленост в редица региони трябва да се трансформират, да внедрят нисковъглеродни технологии, по-кръгови процеси, както и да цифровизират своите процеси.

Mobility, Transport and Automotive (Industrial Ecosystem)
Contribution to regional gross value added



Mobility, Transport and Automotive (Industrial Ecosystem)
Contribution to regional employment



През периода 2021—2027 г. финансирането по линия на политиката на сближаване в размер на почти 34 милиарда евро спомага за развитието и укрепването на капацитета за научни изследвания и иновации, внедряването на модерни технологии и специализираните умения.

По сходен начин цифровизацията на обществените услуги и интегрирането на изкуствения интелект (ИИ) в публичния и частния сектор представляват лостове за повишаване на конкурентоспособността. По линия на политиката на сближаване вече се предоставя значителна подкрепа за цифровия преход с проекти на стойност 31 милиарда евро, като например интернет на нещата, периферните изчисления, изкуствения интелект, роботиката и обогатената реалност или електронното управление и електронното здравеопазване.

И накрая, достъпът до сигурни и устойчиви източници на суровини от критично значение и технологии за нулеви нетни емисии е от съществено значение за конкурентоспособността на всички отрасли надолу по веригата. На 25 март 2025 г. Комисията състави първия списък със стратегически проекти съгласно Законодателния акт за суровините от критично значение. Тези проекти стават допустими по STER (платформа за стратегически технологии за Европа).

Като се има предвид, че предизвикателствата пред конкурентоспособността засягат всички региони в ЕС, **Комисията предлага подкрепата от ЕФРР/КФ за проекти в обхвата на STER да бъде възможна във всички региони**, включително в по-добре развитите региони на държавите — членки на Съюза, чийто БВП на глава от населението е над средния за ЕС-27. Освен това Комисията предлага да се премахне таванът, определен на 20 % от средствата по ЕФРР за препрограмиране към STER. Крайният срок за представяне на изменения на STER се удължава с до два месеца след влизането в сила на регулаторните промени, предложени успоредно с настоящото съобщение.

Важно е да се признае и засили **ролята на големите предприятия** в регионалното развитие, тъй като те насочват научните изследвания, иновациите, знанията и трансфера на технологии към други дружества в своята верига за създаване на стойност. По линия на политиката на сближаване вече са отпуснати 9 милиарда евро за

големи предприятия и се наблюдава стабилен напредък, като повече от една четвърт от планираните средства са разпределени за отделни проекти в областта на научните изследвания и иновациите в големите предприятия. Досега в цяла Европа са финансирани десет важни проекта от общоевропейски интерес (ВПОИ). Това включва например проекти за водород в Естония, Нидерландия и Полша или проекти за микроелектроника в Гърция, Полша и Италия. Комисията подпомага държавите членки при определянето на подкрепата за бъдещи потенциални проекти от ВПОИ.

С цел да се увеличи максимално въздействието на подкрепата от ЕС, за да се стимулират растежът и конкурентоспособността, и с оглед на спазването на правилата на Съюза държавната помощ, посочени в членове 107 и 108 от ДФЕС и в приложими насоки, **Комисията предлага да бъде разширен обхвата на подкрепата за продуктивни инвестиции в предприятия, различни от МПС, в рамките на ЕФРР** в случаи, когато финансовите ресурси се използват за: 1) подкрепа на инвестиции, които допринасят за постигането на целите на **СТЕР**, 2) повишаване на промишления капацитет с цел укрепване на **отбранителните способности**, 3) принос към **европейски проект в областта на отбраната от общ интерес** или 4) улесняване на промишлената **декарбонизация**, като например за енергоемки отрасли или в сектора на автомобилната промишленост. Могат да бъдат подпомагани и инвестиции в проекти, пряко участващи във ВПОИ, одобрени от Комисията съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС в съответствие със Съобщение С(2021) 8481, в предприятия, различни от МСП. Подкрепата за предприятия, различни от МСП, също се улеснява по линия на Фонда за справедлив преход, като не се изисква анализ на изоставането.

Конкурентната сила на Европа е в нейните граждани. Нашият човешки капитал е от решаващо значение за просперитета на ЕС и неговата икономическа издръжливост с цел увеличаване на растежа на производителността и насърчаване на сближаването. **Съюзът на уменията**¹¹ има за цел предоставянето на възможности за повишаване на квалификацията и преквалификация, наред с другото, чрез създаването и въвеждането на **индивидуални сметки за обучение**. Комисията ще разработи пилотен проект за **гаранция за умения**. Тази схема ще предостави на работниците, засегнати от процеси на реструктуриране или изложени на риск от безработица, възможността да продължат кариерата си в друго предприятие или в друг сектор. В този контекст и с цел улесняване на адаптирането на промишлеността, свързано с декарбонизацията на производствените процеси и продукти, **Европейският социален фонд плюс (ЕСФ+)**, в допълнение към вече съществуващите възможности за подкрепа, **е изменен чрез отделно законодателно предложение**, за да способства за придобиването на умения и запазването и създаването на работни места през целия този процес, като се предоставят гъвкави начини за изпълнение.

За да се увеличи допълнително **ефектът на лоста на InvestEU** — водещата програма на ЕС за стимулиране на инвестициите в критични отрасли, и да се увеличат възможностите за прехвърляне, които вече са предвидени в законодателството, **Комисията предлага да се направи възможно прехвърлянето на средства от ЕФРР и Кохезионния фонд към подразделенията за държави членки по линия на InvestEU** за прилагането на нов финансов инструмент InvestEU, така че да бъдат

¹¹ COM(2025) 90 final.

постигнати целите на политиката на сближаване, включени в предложението за изменение на Регламента за InvestEU¹².

Освен това изпълнението на проекти, които участват пряко в одобрен ВПОИ, може да се забави, когато държавите членки решат да финансират такива проекти чрез средства по линия на политиката на сближаване. Процедурата за кандидатстване за финансиране от ЕФРР, по-специално организирането и кандидатстването в поканите за представяне на предложения, е допълнителна отделна процедура освен тази за подбор на проекти от ВПОИ (включващи и открити покани), организирана на национално равнище за подбор на бенефициери на държавна помощ съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС. Поради това се предлага на държавите членки да бъде разрешено в съответствие с правилата за държавна помощ да предоставят подкрепа от ЕФРР и ЕСФ+ за проекти, които участват пряко във ВПОИ, одобрени от Комисията съгласно член 107, параграф 3, буква б) от ДФЕС и Съобщение С(2021) 8481.

Освен възможностите, предоставени чрез законодателни промени, **Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите**, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:

- **да увеличават подкрепата за STEP** в допълнение към финансирането по линия на политиката на сближаване в размер на 6 милиарда евро, което вече е пренасочено към инвестиции в стратегическите сектори и технологии на Европа;
- **да бъдат по-селективни при предоставянето на помощ на предприятия.** Когато финансирането за МСП е разпределено за твърде голям брой предприятия, неговото въздействие може да бъде по-слабо. По-взискателната селективност дава възможност модернизацията и диверсификацията на регионалните икономики да бъдат подкрепени по-добре, например като подкрепата за МСП в обещаващи промишлени сектори бъде обвързана с инвестициите в научни изследвания и иновации и внедряването на цифрови технологии, като бъдат укрепени местните клъстери и местните части от веригите за създаване на стойност в ЕС, които насърчават кръговите процеси, или като се използват по-добре обществените поръчки за иновации;
- **да се съсредоточават върху осъществяващи пробив, иновативни дружества**, за да се даде възможност за разпространение на иновации, авангардни декарбонизирани производствени мощности, чисти технологии, внедряване на ИИ, подпомагане на дружествата, които допринасят за стратегическите сектори и веригите за създаване на стойност в Европа, като например изкуствения интелект, полупроводниковите и квантовите технологии, авангардните материали, декарбонизацията, биотехнологиите, отбраната или космическите технологии. Това следва да включва пълноценно използване на възможностите за бюджетни трансфери и за подкрепа на печатите за високи постижения и печатите на STEP, присъдени от Европейския съвет по иновациите, който избира стартиращи предприятия и МСП с висок потенциал в тези области;
- **да повишават подкрепата за цифровия капацитет**, като например ИИ, изчисленията в облак и гигафабриките, за да се даде възможност на дружествата

¹² COM(2025) 82 final.

да имат достъп до авангардни инфраструктури за услуги, необходими за иновации и конкурентоспособност;

- **да признават и укрепват ролята на големите предприятия** в регионалното развитие, тъй като те насочват научните изследвания, иновациите, знанията и трансфера на технологии към други дружества в своята верига за създаване на стойност;
- **да предоставят финансиране за стратегически проекти, подбрани по линия на други инструменти на ЕС**, които не разполагат с достатъчно финансиране, за да подкрепят всички стратегически проекти, но когато тези проекти са достатъчно развити, те могат да бъдат включени в програмите на политиката на сближаване, за да се гарантира изпълнението им във времевата рамка на политиката, а също и когато проектите допринасят за промишлената стратегия на държавата и/или региона. Такъв е случаят например с проектите, избрани по линия на Фонда за иновации, или с важни проекти от общоевропейски интерес (ВПОИ), или със стратегически проекти съгласно законодателния акт за суровините от критично значение, акта за критично важните лекарства и законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии. По отношение на такива проекти, които вече са преминали през строги процедури за оценка, държавите членки и регионите следва да се стремят да опростят и ускорят процедурите за финансиране съгласно правилата за сближаване.
- да оказват подкрепа за разрастването на иновативните МСП в **малки дружества със средна пазарна капитализация**.
- да гарантират, че с инвестициите, финансирани по линия на политиката за сближаване, **се повишава издръжливостта спрямо изменението на климата**, включително в съответствие със стратегията за Съюз на подготвеност и с концепцията за готовност и сигурност „още при проектирането“, която следва да бъде заложена във всички политики на ЕС.

Отбрана и сигурност

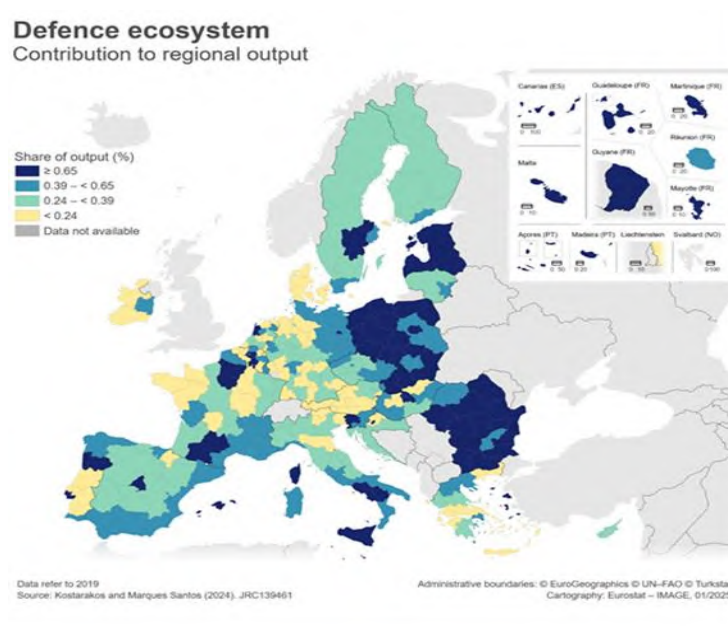
Новата геополитическа среда изисква да се постави силен акцент върху издръжливостта на нашите икономики, подготвеността и отбранителните ни способности, както и върху намаляването на нашите зависимости. Сега Европейският съюз трябва да вземе жизненоважни решения, за да увеличи подкрепата си за разработването на своите отбранителни способности и на конкурентоспособността на отбранителната промишленост на ЕС. Тези усилия ще позволят на Съюза да отговори на спешната необходимост от подкрепа за Украйна, като същевременно гарантира дългосрочната сигурност на континента.

Комисията предложи на Европейския съвет незабавен отговор — плана REARM Еуроге¹³ — който би могъл да мобилизира поне 800 милиарда евро през следващите четири години за инвестиции в отбраната, включително разходите, финансирани със сума в размер на 150 милиарда евро от SAFE. Наред с наличните стимули бюджетът на Съюза може допълнително да допринесе за тези колективни усилия. Във връзка с това

¹³ Съвместна бяла книга за европейската отбранителна готовност до 2030 г. — JOIN(2025) 120 final.

Комисията обяви, че ще представи предложения за повишаване на гъвкавостта на съществуващите инструменти на ЕС, за да се даде възможност за по-големи инвестиции в отбраната.

По линия на политиката на сближаване вече **се предоставят средства за инвестиции, свързани със сигурността и отбраната, които допринасят за регионалното развитие.** С тези инвестиции се подкрепят технологиите и инфраструктурата с двойна употреба с цел повишаване на военната мобилност, а също и отбранителната промишленост като такава, чрез финансиране на иновации в областта на военните технологии, увеличаване на производствения капацитет и инфраструктура на веригата на доставки, както и проекти за преодоляване на затрудненията, свързани с енергийните доставки, и проекти за осигуряването на енергийна инфраструктура¹⁴. В рамките на отбранителната промишленост често се създават научноизследователски и развойни екосистеми, а също и промишлени екосистеми, които са от полза за европейските региони и общности. Териториалният акцент на политиката е от особено значение за насърчаването на регионалните полезни взаимодействия и за съобразяването с местните предимства, като при това се отчита голямото разнообразие на европейска отбранителна екосистема .



Националните, регионалните и местните органи могат **доброволно да използват междинния преглед на политиката на сближаване, за да разпределят средства в рамките на своите настоящи програми** за нововъзникващи приоритети, включително за укрепване на способностите в областта на отбраната. В съответствие със заключенията на Европейския съвет от 6 март 2025 г., за да се предоставят допълнителни възможности и стимули на държавите членки, които желаят да инвестират в отбранителните си способности в съответствие с целите на политиката на

¹⁴ Средствата по линия на политиката на сближаване също така допринасят чрез широк набор от инвестиции за вътрешната сигурност на ЕС, като по този начин се прокарва всеобхватен и интегриран подход към сигурността и подготовеността.

сближаване, **Комисията предлага да се създадат две нови специфични цели** в рамките на настоящия обхват на подкрепата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд. Тези специфични цели също така помагат на източните гранични региони.

- Първата нова цел позволява на държавите членки доброволно да **препрограмират** в рамките на своите програми за периода 2021—2027 г. по цел „Инвестиции за растеж и работни места“ **суми за увеличаване на производствения капацитет в предприятия в сектора на отбраната без ограничения по отношение на географското разположение или размера на предприятието**, като същевременно се гарантира пълно спазване на правилата за държавна помощ, които остават приложими. Това ще укрепи цялостния капацитет на Европа за отбрана и подготвеност в съответствие с общите цели на политиката на сближаване за намаляване на икономическите, териториалните и социалните различия в целия ЕС.
- Втората нова специфична цел, свързана с отбраната, допринася за **изграждането на издръжлива отбранителна инфраструктура или инфраструктура с двойна употреба с оглед на насърчаването на военната мобилност в Съюза**.

Предвид призива на Европейския съвет за ускорено мобилизиране на финансирането, необходимо за инвестиции в отбраната на Съюза, **Комисията предлага инвестициите в този приоритет, които са подкрепени чрез преразпределяне на средства, да се ползват от предварително финансиране в размер на 30 % през 2026 г. и от процент на съфинансиране от ЕС в размер на 100 %**.

Съответните умения са от решаващо значение за постигане на ефективни отбранителни способности. В рамките на Съюза на уменията се определят действия за преодоляване на недостига на умения в Европа; по-специално с Пакта за умения беше създадено широкомащабно партньорство в областта на отбранителната екосистема¹⁵. Чрез прогнозиране на уменията той подкрепя колективното предвиждане на недостига на умения, пред който ще бъде изправена Европа, като се вземат предвид нуждите от умения в промишлеността и демографските прогнози за уменията за следващите пет до десет години. Целта му е да бъдат подобрени програмите за повишаване на квалификацията и преквалификация, за да станат по-привлекателни чрез по-добро ангажиране и развитие на талантите и подобряване на задържането на квалифицирани лица. В този контекст също и ЕСФ+ ще улесни развитието на умения в отбранителната промишленост, като предостави допълнителни възможности за гъвкавост при изпълнението с **добавянето на трети нов приоритет към Регламента за ЕСФ+, както е посочено в отделно законодателно предложение**. ЕСФ+ ще мобилизира всички налични инструменти в подкрепа на това, включително подкрепа за професионалното образование и обучение (ПОО) и за ученето през целия живот.

Освен това Комисията ще предложи в предстоящо законодателно предложение да бъде изменен Регламентът за СТЕР и свързаното с него законодателство, обхващащо няколко програми на ЕС, за да се добави четвърти сектор на СТЕР,

¹⁵ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/about/industrial-ecosystems-and-partnerships/aerospace-and-defence_en

насочен към отбраната, който би могъл да бъде подкрепен от съществуващите инструменти на ЕС, по-специално „Хоризонт Европа“ и програмата „Цифрова Европа“.

И накрая, държавите членки се насърчават също така да **използват възможността, предвидена в действащата правна рамка, за доброволно прехвърляне на ресурси, които са им разпределени при споделено управление, към пряко управлявани програми с цели в областта на отбраната и сигурността**. В този контекст трансферите към пакета за военна мобилност на Механизма за свързване на Европа (МСЕ) биха осигурили координирани интервенции по коридорите за военна мобилност, както бе изтъкнато в Бялата книга за отбраната. Регламентът за МСЕ ще бъде изменен, за да се отразят същите благоприятни проценти на предварително финансиране и съфинансиране.

Жилища на достъпни цени

Жилищното настаняване не е само основна потребност — то е основно право. В своите политически насоки за периода 2024—2029 г. председателят Фон дер Лайен подчерта, че *спешно трябва да се справим с жилищната криза, пред която са изправени милиони семейства и млади хора* и че съществува значителен и нарастващ недостиг на инвестиции в социални жилища и жилища на достъпни цени. Това е от решаващо значение за подкрепата на хората, укрепването на нашите общества и нашия социален модел, като същевременно се насърчава конкурентоспособността на Европа и се защитава нашата демокрация.

След края на финансовата криза търсенето на жилища се увеличи, докато предлагането на нови и санирани жилища не нараства с подобни темпове. Това доведе до значително увеличение както на цените на жилищата, така и на наемите като цяло, като това се усеща по-остро в някои региони и градове. В същото време заплатите не се увеличиха толкова, колкото разходите за жилище. В резултат на това неравномерно развитие расте разминаването между наличието на жилища на достъпни цени и нуждите на населението¹⁶.

Сериозността на проблема е различна в отделните държави и региони, но той дава отражение много нашироко. Високите жилищни разходи принуждават много домакинства да отделят непропорционален дял от доходите си за наем или ипотека, като оставят по-малко за други нужди, като храна, здравеопазване и образование, при което е налице риск от изпадане в бедност. През 2023 г. едно от всеки три домакинства, които са изложени на риск от бедност, е изразходвало 40 % или повече от разполагаемия доход на домакинството за жилище. Освен това съгласуваните действия за създаване на повече устойчиви жилища на достъпни цени също ще помогнат на хората, изправени пред сериозни проблеми, свързани с енергийна бедност. През 2023 г. 10,6 % от европейците не бяха в състояние да поддържат домовете си достатъчно топли. В същото време хората се нуждаят от жилища, които са издръжливи на изменението на климата.

Липсата на достатъчно жилища на достъпни цени поставя все по-голям брой домакинства пред сериозни затруднения, но е налице също така аспект, свързан с

¹⁶ https://unece.org/sites/default/files/2025-02/ECE-HBP-225_Housing%20Affordability_E_web.pdf

конкуренетоспособността. В действителност в някои региони европейските дружества започват да имат проблеми с привличането на работници, тъй като разходите за жилищно настаняване и живот в тези райони са непропорционално високи в сравнение с доходите.

Високите цени също така оказват натиск върху обществените услуги в някои градове поради трудности, свързани с привличането на работници в публични сектори от основно значение (учители, медицински сестри, полиция и др.). Липсата на жилища на достъпни цени има по-широки социални последици, като например възпиране на млади двойки да се установят и да създадат семейство, или на потенциални студенти, за които няма достъпни студентски жилища, да изберат алтернативни възможности за професионално развитие. За да се подпомогнат държавите членки при решаването на тези въпроси, в политическите насоки се предлага координиран подход, който да бъде изложен в **„Европейски план за жилища на достъпни цени“**. През януари 2025 г. Европейският парламент създаде специална комисия по жилищната криза в Европейския съюз, чиято цел е да бъдат проучени първопричините за жилищната криза и да бъдат предоставени препоръки, свързани с тази област на политиката, за възможни решения, които да бъдат разработени на равнището на ЕС. Тези препоръки ще бъдат взети предвид при представянето на Европейския план за жилища на достъпни цени.

Като част от тази всеобхватна инициатива Комисията поема ангажимент **да даде възможност на държавите членки да удвоят планираните инвестиции по линия на политиката на сближаване в жилища на достъпни цени**. Политиката на сближаване вече допринася за подобряване на положението в жилищния сектор на ЕС със сума в размер на 7,5 милиарда евро, отпусната за програмния период 2021—2027 г., по-специално за енергийно и ресурсно ефективни сгради и за социални жилища, като повече от половината от средствата вече са отпуснати по проекти. Като се имат предвид мащабът и неотложността на нуждите и широкото използване на подкрепата от държавите членки до момента, **усилията за удвояване на подкрепата на политиката на сближаване за жилища на достъпни цени трябва да започнат със междинния преглед**.

Ето защо Комисията предлага законодателни промени за преодоляване на нарастващия недостиг на инвестиции чрез увеличаване на възможностите за държавите членки да препрограмират в рамките на своите програми за периода 2021—2027 г. инвестиции, които насърчават достъпа до жилища на достъпни цени. Инвестициите в рамките на „Нов европейски Баухаус“ следва да използват пълноценно тези нови възможности.

Съответните допълнителни специфични цели, свързани с жилищата на достъпни цени, ще бъдат включени в три цели на политиката, като по този начин ще се даде възможност за гъвкавост за държавите членки и регионите в зависимост от техните програмни структури и акцента на интервенциите в областта на жилищното настаняване.

За да се осигури подходящ стимул за държавите членки да увеличат финансирането за жилища на достъпни цени в рамките на наличните разпределени средства по линия на политиката на сближаване, **Комисията предлага инвестициите, преразпределени към тази приоритетна област, да се ползват от предварително финансиране в**

размер на 30 % през 2026 г. и от увеличен процент на съфинансиране от ЕС в размер на 100 %.

Службите на Комисията също така изготвиха съвместно с Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) модел на финансов инструмент за съчетаване на финансирането по линия на политиката на сближаване с ресурси от ЕИБ и други международни финансови институции, национални насърчителни и търговски банки в подкрепа на инвестициите в жилища на достъпни цени. Този модел на финансов инструмент може значително да увеличи въздействието на ресурсите на политиката на сближаване върху предлагането на жилища на достъпни цени чрез привличане на частно и преференциално финансиране, като осигури допълнителен стимул за националните и регионалните органи да допринесат за целта за удвояване на приноса на политиката на сближаване за жилищата на достъпни цени през програмния период 2021—2027 г.

В обобщение **Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:**

- **да удвоят финансирането, отпуснато по програмите за жилища на достъпни цени през цикъла 2021—2027 г.;**
- **да привлекат такова финансиране чрез финансови инструменти, включително чрез предстоящата общоевропейска инвестиционна платформа за устойчиви жилища на достъпни цени;**
- **да ускорят и рационализират процедурите за издаване на разрешения и градоустройство в градските и извънградските райони, за да се ускори изпълнението и да се гарантира, че инвестициите могат да доведат до бързи резултати, които след това да донесат дългосрочни устойчиви ползи, например за наемателите с ниски доходи и купувачите за първи път или жилищното настаняване на студенти;**
- **да подкрепят проекти за жилищно настаняване в съответствие с инициативата „Нов европейски Баухаус“.**

Издръжливост по отношение на водните ресурси

Водата е жизненоважен ресурс за сигурността на нашите продоволствени, енергийни и икономически системи, но както на равнище ЕС, така и на световно равнище водните ресурси са поставени под нарастващ натиск, породен от замърсяване, загуба на биологично разнообразие и изменение на климата, което вече се отразява отрицателно на водните ресурси.

Опазването и възстановяването на водните и морските екосистеми са от съществено значение за гарантиране на качеството и на количеството на водите. Здравите водни екосистеми, зелената, синята и сивата водна инфраструктура и системите за управление на водите са критични инфраструктури и са от първостепенно значение също така и за нашата конкурентоспособност, качество на живот, сигурност и отбранителни способности, по същия начин като енергийната инфраструктура. Нашите водни системи са изложени на риск от по-чести и тежки наводнения и суши, както и от злонамерени атаки, включително кибератаки. Липсата на ефективна водна инфраструктура и недостатъчната издръжливост по отношение на водните ресурси могат да подкопаят продоволствената сигурност и производството на храни в ЕС. ЕС

трябва да опазва тези екосистеми и инфраструктури чрез увеличаване на инвестициите и да разглежда водоснабдяването и инфраструктурата през призмата на осигуряването на достъп до вода и водоснабдяване за нашите граждани и общества при всички обстоятелства.

ЕС създаде стабилна правна рамка за устойчиво и сигурно управление на водите, но по-нататъшният напредък в прилагането е от съществено значение, като спешно са необходими по-решителни действия. Издръжливостта по отношение на водните ресурси изисква преминаване от реактивно управление на кризи към проактивно, основано на риска управление и повишена подготвеност.

През периода 2021—2027 г. в рамките на програмите на политиката на сближаване се инвестират средства в размер на почти 13 милиарда евро във водоснабдяване и подобряване на събирането и пречистването на отпадъчните води. За да се гарантира достатъчен напредък обаче, са необходими допълнителни усилия от страна на публичния и частния сектор.

Поради това, за да се наблегне подобаващо върху значението и акцента на инвестициите в издръжливост по отношение на водните ресурси, **Комисията предлага да се включи специфична цел, свързана с насърчаването на сигурен достъп до вода, устойчиво управление на водите и издръжливост по отношение на водните ресурси.**

За да се осигури подходящ стимул за държавите членки да увеличат финансирането за издръжливост по отношение на водните ресурси в рамките на наличните разпределени средства от политиката на сближаване, **Комисията предлага предварителното финансиране на тези подкрепени от преразпределени средства инвестиции за този приоритет да бъде увеличено с 30 % през 2026 г., като тези инвестиции се ползват от увеличен процент на съфинансиране от ЕС в размер на 100 %.**

Освен това **Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:**

- **да изградят издръжливо по отношение на водните ресурси общество** чрез засилено възстановяване на водните обекти, внедряване на природосъобразни решения за намаляване на риска от наводнения и увеличаване на капацитета на екосистемите за съхранение на вода, подобрен контрол на водовземаването и повишена водна ефективност, повишена цифровизация на водната инфраструктура и повторно използване на водата, смекчаване на последиците от сушата и опустиняването, както и на рисковете за (кибернетичната) сигурност, намаляване на замърсяването, включително постигане на съответствие с достиженията на правото на ЕС в областта на водите, в това число Директивата за пречистването на градските отпадъчни води.

Енергиен преход

Друга област, в която инвестициите по линия на политиката на сближаване допринасят за приоритетите на ЕС, са действията в областта на климата и климатичния преход, като за тях в рамките на политиката се инвестират над 110 милиарда евро.

Комисията представи в компаса за конкурентоспособност, Пакта за чиста промишленост и Плана за действие за достъпна енергия конкретни действия, с които Европа да си възвърне конкурентоспособността и да си осигури устойчив просперитет, като декарбонизацията и кръговостта са двигатели на растежа.

Средствата по линия на политиката на сближаване вече могат да подкрепят инвестициите в цели в областта на климата, но усилията следва да се укрепят, за да се гарантира, че декарбонизацията е двигател на растежа за европейската промишленост и просперитета на европейците. Предвид значителните нужди от инвестиции, свързани с прехода към чиста енергия, държавите членки трябва да продължат да инвестират в прехода съобразно съществуващите цели за разходите в областта на климата.

Предоставя се значителна подкрепа за проекти в областта на енергийната ефективност, енергията от възобновяеми източници, инфраструктурата за градски транспорт и железопътните инвестиции, които пряко ще допринесат за намаляване на емисиите в ЕС. Например в рамките на политиката на сближаване се инвестират 24 милиарда евро в енергийна ефективност, включително значителен дял от тази сума в жилищния сектор.

Инвестициите в чисти и достъпни енергийни източници и в по-ефективно използване на енергията са от решаващо значение за прехода към декарбонизирана икономика и за способността на Европа да се конкурира в световен мащаб, тъй като цената на енергията се отразява сериозно върху разходите на производителите. В програмите за периода 2021—2027 г. вече са планирани инвестиции в размер на над 15 милиарда евро.

В този смисъл и за да се ускори декарбонизацията на промишлеността, която е необходима за постигане на целите на ЕС в областта на климата, **Комисията предлага да се разшири обхватът на подкрепата от ЕФРР, така че да бъдат включени проекти за декарбонизация.** Това е особено важно за проектите, избрани по линия на **Фонда за иновации, създаден в рамките на схемата за търговия с емисии (СТЕ)**, на които е бил присъден печат за суверенитет.

За да се наблегне надлежно върху значението и акцента на инвестициите за повишаване на енергийната сигурност и ускоряване на енергийния преход, както и за насърчаване на чистата мобилност, **Комисията предлага да се включи специфична цел, свързана с насърчаването на енергийните междусистемни връзки и свързаната с тях преносна инфраструктура, както и разполагането на инфраструктура за зареждане с електроенергия от средствата по ЕФРР и Кохезионния фонд.**

Комисията предлага предварителното финансиране на тези подкрепени от преразпределени средства инвестиции за този приоритет да бъде увеличено с 30 % през 2026 г., като тези инвестиции се ползват от увеличен процент на съфинансиране от ЕС в размер на 100 %.

Тези повишени усилия по отношение на инвестициите ще дадат възможност на енергоемките сектори да имат достъп до по-стабилни и разнообразни енергийни източници в рамките на по-малко фрагментиран вътрешен енергиен пазар, като по този начин се подкрепят тяхната устойчивост и конкурентоспособност. Освен това разширяването на подкрепата от ЕФРР за проекти за декарбонизация ще позволи на

енергоемките отрасли да дадат приоритет на иновации с голямо въздействие, съобразени с целите на ЕС в областта на климата. Що се отнася до инфраструктурата за зареждане с електроенергия, подкрепата ще допълни Механизма за инфраструктура за алтернативни горива, създаден в рамките на Механизма за свързване на Европа.

Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:

- **да увеличат подкрепата за чистите технологии и прехода към чиста енергия, за да се ускори внедряването на чисти енергия и производство.** Основен компонент в това отношение е модернизирването на електроенергийните мрежи, междусистемните връзки и съоръженията за акумулиране на енергия, за да се гарантира истински енергиен съюз, както и разпространението на зарядни точки за електрически превозни средства, което е важен приоритет в съответствие с Плана за действие в областта на промишлеността за европейския автомобилен сектор. По програмите за периода 2021—2027 г. в рамките на политиката на сближаване са заделени почти 9 милиарда евро за чисти технологии, като над една трета от тази сума вече е договорена за проекти;
- **да подкрепят декарбонизацията** на производствените процеси и продукти, **особено за регионите с енергоемки отрасли,** чрез подпомагане на промишления преход посредством различните инструменти за сближаване, включително Фонда за справедлив преход. Това се отнася по-конкретно за секторите, обхванати от СТЕ на ЕС, но също така и за сектори като автомобилния сектор, които преминават през значителни промишлени трансформации;
- **да увеличат инвестициите в подготвеност за бедствия, свързани с климата,** адаптиране и смекчаване на последиците от тях, като това се основава също така на предложението RESTORE и на принципа „да изграждаме отново, но по-добре“;
- **да допринесат за Пакта за чиста промишленост,** например чрез насърчаване на развитието на водещи пазари в ЕС, чрез пренасочване на ресурси към намаляване на риска и ускоряване на навлизането на производството на водород в ЕС, както и към **плана за действие за енергия на достъпни цени,** по линия на който се предоставя подкрепа за завършването на енергийните общности, модернизирването на електроенергийните мрежи и междусистемните връзки на ЕС, чрез подпомагане на развитието на строителни дейности извън строителния обект или на мерки за енергийна ефективност в жилищното строителство, предприятията и публичната инфраструктура, тъй като намаляването на търсенето на енергия е ключов фактор по отношение на достъпните жилища и конкурентоспособността на промишлеността;
- **да увеличат подкрепата за колективни и ръководени от гражданите действия, свързани с енергията,** например създаването на енергийни общности, чрез увеличаване на административния капацитет за предоставяне на технически и финансови консултации.

Източни гранични региони

Източните гранични региони на ЕС — граничещи с **Русия, Беларус и Украйна** — са изправени пред двойното предизвикателство да повишат сигурността и същевременно да възстановят на икономиките си, които бяха неблагоприятно засегнати като пряка или непряка последица от агресивната война на Русия срещу Украйна.

С междинния преглед средствата по линия на политиката на сближаване за съответните програми могат да бъдат преразпределени, за да бъдат увеличени инвестициите в отбраната и в конкурентоспособността на икономиката като цяло с цел стимулиране на тяхното възстановяване.

За да се засилят стимулите за ускоряване на инвестициите в тези региони в началото на периода, **Комисията предлага програмите, обхващащи източните гранични региони на Съюза, да се възползват от:**

- процент на съфинансиране от 100 %,
- допълнително предварително финансиране в размер на 9,5 % от общия размер на отпуснатите средства за програмите през 2026 г.,
- и предварително финансиране в размер на 30 % през 2026 г. за сумите, преразпределени към новите приоритети на междинния преглед (СТЕР, отбрана, жилищно настаняване, издръжливост по отношение на водните ресурси и енергиен преход).

Тези стимули се прилагат само ако преразпределението към тези нови приоритети достигне поне 15 % от общия размер на разпределените средства за програмите. Това не се отнася за националните програми на държавите членки, които имат както национални, така и регионални програми.

Насърчаване на просперитета и на правото на хората да останат по цялата територия на ЕС чрез адаптирани към всяко място политики

Променящата се социално-икономическа и геополитическа среда поражда многобройни асиметрични последици за държавите членки и регионите в зависимост от тяхната икономическа специализация, географско положение и демографска структура.

Много региони в Европа са изправени пред предизвикателства, свързани със **застой или намаляване на растежа** и просперитета, което се отразява на качеството на местните услуги и на възможностите за гражданите. Комисията и държавите членки следва заедно да се стремят всички граждани да упражняват ефективно **право да останат на мястото**, което смятат за свой дом, като гарантират наличието на добри работни места и на достъп до основни обществени услуги, като образование и здравеопазване. Това е особено важно в **извънградските територии** (селски, вътрешни и отдалечени райони) и в районите, определени като попадащи в „капан за развитието на таланти“¹⁷. В това отношение по-силното взаимно допълване между програмите на

¹⁷ Както е посочено в съобщението „Оползотворяване на талантите в европейските региони“ https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/publications/communications/2023/harnessing-talent-in-europe-s-regions_en

политиката на сближаване и инициативата LEADER в рамките на ОСП, както и действията за насърчаване на устойчивия туризъм, биха помогнали на местните общности да намерят решения на местно равнище, както се подчертава и в неотдавнашната визия за селското стопанство и храните. С различни действия ще бъдат улеснени секторите извън селското стопанство и рибарството, за да се насърчат други възможности за стопанска дейност и икономически възможности, като същевременно се управляват миграционните потоци с цел да се противодейства на обезлюдяването.

Градските райони са изправени пред свои собствени предизвикателства, свързани с жилищата на достъпни цени, социалната интеграция, задръстванията и замърсяването. От общата сума на средствата по политиката на сближаване 24 милиарда евро се инвестират в **градско развитие**, като градовете заемат челно място в усилията за декарбонизация. Ролята на градовете и връзките между градските и селските райони следва да се използват по-добре, за да се стимулира балансирано регионално развитие, като по-късно тази година **Комисията ще представи амбициозна програма за градовете.**

Като признава важната роля на градовете за постигане на целите на ЕС, за справяне с местните предизвикателства и за укрепване на връзките между градските и селските райони, за да се стимулира балансирано регионално развитие, **Комисията предлага да се укрепи Европейската инициатива за градовете (ЕИГ), като се въведе възможността за прехвърляне на средства от ЕФРР към Европейската инициатива за градовете.** Тези суми ще подкрепят действия в полза на държавите членки, иницирали прехвърлянето. **Комисията предлага също така да се създаде печат за високи постижения за Европейската инициатива за градовете**, като по този начин се даде възможност за подкрепа по програмите на политиката на сближаване за проекти на ЕИГ, които са били избрани, но не са могли да получат финансиране поради недостатъчни ресурси. Държавите членки ще имат също така **възможност да прехвърлят средства от ЕФРР от своите програми по цел „Инвестиции за растеж и работни места“ към междурегионалния инструмент за инвестиции в иновации**, като по този начин разполагат с по-голяма гъвкавост при използването на средствата.

Островите и най-отдалечените региони са изправени пред специфични предизвикателства, свързани с по-високите разходи за суровини и енергия, по-специално след началото на войната в Украйна, в допълнение към присъщите ограничения, произтичащи от тяхната физическа откъснатост и отдалеченост от континенталната част, които засягат пазара на труда, транспорта и мобилността, достъпа до суровини, както и енергийните доставки. Географската откъснатост затруднява значително и чистия преход на тези територии към неутрална по отношение на климата икономика. Освен това зад свързаната с туризма сезонна заетост често се крие липса на привлекателни възможности за заетост за местните хора. И накрая, редица острови и най-отдалечени региони пострадаха от екстремни природни бедствия, които изискват значителни инвестиции не само за възстановяване след бедствието, но и за адаптиране към изменението на климата и постигане на издръжливост. За да подпомогне островите и най-отдалечените региони да се справят с тези многостранни проблеми, Комисията ще започне консултация относно разработването на стратегия за островите и относно актуализирана стратегия за най-отдалечените региони.

За това **Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите**, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:

- да засилят ролята на градовете за постигането на много от целите на ЕС, например чрез прехвърляне на средства за укрепване на Европейската инициатива за градовете или чрез увеличаване на средствата, предназначени за градовете. Успоредно с това Комисията ще се стреми да насърчи широк дебат в контекста на Програмата за градовете относно начините, по които градовете могат да допринесат за приоритетите на ЕС;
- да реализират ангажиментите си да допринесат за „Новия европейски Баухаус“ (НЕБ), които до момента са изпълнени само частично. Всички държави членки се ангажираха да допринесат за изпълнението на НЕБ със своите програми за периода 2021—2027 г., а 18 държави членки включиха принципа на НЕБ в критериите за подбор и поканите за представяне на проекти. Ценностите на НЕБ са неразривно свързани с подкрепата за жилища на достъпни цени и устойчиво градско развитие, включително преустройство на центъра на градовете, обновяване на културното наследство и подобряване на екологосъобразната инфраструктура.

3. По-силни администрации с по-прости, по-гъвкави и по-ефективни правила

За да се гарантира, че политиката на сближаване подкрепя постигането на своите цели, тя трябва да използва капацитета както на публичната администрация, така и на частния сектор за изпълнението на политиките и инвестициите, които фондовете по линия на политиката на сближаване могат да мобилизират. Това изисква действия за укрепване на административния капацитет на участниците в прилагането на политиките в по-широк смисъл, а не само във връзка с изпълнението на политиката на сближаване; същевременно намаляването на административната тежест чрез опростяване може да ускори и улесни усвояването на финансирането по линия на политиката на сближаване.

Реформи и административен капацитет

Опитът показва, че капацитетът на публичните администрации да управляват финансирането от ЕС е предварително условие за ефикасното и ефективно използване на тези средства. Много беше направено, било то с техническата помощ на програмите за сближаване, МВУ и други инициативи на Комисията, или специални програми за укрепване и модернизирани на администрациите, управляващи фондовете.

Пътните карти със специални планове за действие за подобряване на административния капацитет на цялата екосистема на политиката на сближаване вече се прилагат или финализират в 15 държави членки, и по-специално от администрациите, които са се сблъскали с предизвикателства, свързани с капацитета си да използват финансиране от ЕС през годините. Пътните карти за изграждане на административен капацитет са стратегически документи, които включват анализ на нуждите и предизвикателствата, действия за справяне с тях и отговорни участници, като тяхната цел е постигането на по-стратегически подход към използването на средствата за техническа помощ и изграждане на капацитет. Междинният преглед е възможност да се разгледа напредъкът в изпълнението на тези стратегии, да се поеме ясен ангажимент за неговото ускоряване и да се създадат подходящи съпътстващи мерки чрез техническа помощ, включително чрез Инструмента за техническа подкрепа.

За да се помогне на публичните администрации да подобрят своя капацитет и ефективност, в предложението на Комисията се пояснява, че разходите, свързани с подготвителни действия за реформи, ще бъдат допустими, включително за самостоятелни реформи (т.е. които не са придружени от инвестиции).

Ускоряване на инвестициите чрез опростяване и гъвкавост

Комисията е същевременно наясно, че за да се осигури по-гъвкава и по-целенасочена подкрепа, са необходими допълнителни усилия за опростяване на регулаторната архитектура.

Опростяването и облекчаването на административната тежест за бенефициерите, и най-вече за икономическите оператори като МСП, са ключови приоритети на Комисията. Както се предвижда в компаса за конкурентоспособността, Комисията ще положи безпрецедентни усилия за опростяване, включително в рамките на политиката на сближаване.

Заедно с настоящото съобщение **Комисията представя** чрез законодателното предложение **поредица от мерки за опростяване и гъвкавост** в следните области:

- **гарантиране на по-безпроблемно преразпределяне на средства към приоритетите на ЕС**, като се облекчат действащите правила чрез въвеждане на изискване значителна част от средствата да бъдат обвързани с конкретни целеви области. Комисията предлага да се въведе **по-голяма гъвкавост в изискванията за тематична концентрация по отношение на разпределените средства за новите приоритети**¹⁸ и по отношение на изчисляването на приноса в областта на климата в рамките на ЕФРР и на Кохезионния фонд (при спазване на общите изисквания).
- За да се гарантира, че рамката за завършване на нововъведените инвестиции и за заявяване и възстановяване на плащания е годна за целта и не действа като възпиращ фактор за по-добро насочване и модернизиране на политиката, **Комисията предлага да се предостави еднократно предварително финансиране в размер на 5 % за всички програми, които преразпределят най-малко 15 % от отпуснатите за тях средства в рамките на междинния преглед за инвестиции, свързани със STEP, отбраната, жилищата на достъпни цени, устойчивостта на водните ресурси и енергийния преход; както и удължаване с една година на крайния срок за допустимост в рамките на политиката на сближаване за тези програми**¹⁹.
- За да се улесни изпълнението на **Фонда за справедлив преход**, се премахват **ограниченията по отношение на изменението и функционирането на неговите програми**:

¹⁸ Предвид, че са необходими значителни инвестиции за постигане на целите за декарбонизация и конкурентоспособност, държавите членки трябва да продължат да инвестират в проекти, които допринасят пряко за прехода в областта на климата и енергетиката, в съответствие с изискванията, посочени в член 6 от Регламент (ЕС) 2021/1060, които ще продължат да се прилагат с цел поддържане на равнището на инвестициите, свързани с климата.

¹⁹ По отношение на източните гранични региони продължават да се прилагат стимулите, посочени в конкретния раздел на настоящото съобщение, но те не са кумулативни с тези, посочени в настоящия параграф.

- **Механизмът „Печат за високи постижения“** ще се прилага за ФСП, което ще даде възможност за **опростена процедура за подбор** за проекти, избрани по линия на други инструменти на ЕС, които не разполагат с достатъчно финансиране.
- Комисията **предлага да бъде следван подхода, прилаган за проекти, подпомагани по линия на Фонда за иновации**, като се позволяват инвестиции, свързани с производството, преработката, транспорта, разпространението, съхранението и изгарянето на изкопаеми горива, **при условие че тези проекти са получили „печат за суверенитет“** по линия на Фонда за иновации.
- **Изменението на целите за показателите** в планове за справедлив преход ще бъде осъществимо през целия период на изпълнение, като същевременно се запази ангажиментът за неутралност по отношение на климата и за постепенното премахване на изкопаемите горива.

Освен горепосочените законодателни мерки за опростяване **Комисията настоятелно призовава държавите членки и регионите**, когато препрограмират в рамките на междинния преглед:

- да улесняват използването на **основани на резултатите механизми**, като например правилата за опростените варианти за разходите (ОВР) и финансирането, което не е свързано с разходи (FNLC);
- до юни 2025 г. да **набележат проекти по линия на ПВУ, за които е налице риск да не приключат до август 2026 г., и които могат да бъдат разгледани за финансиране от ЕФРР/Кохезионния фонд**. Следователно възможните изменения на програми по линия на ЕФРР/КФ/ФСБ в рамките на междинния преглед, които трябва да бъдат внесени веднага след като законодателното предложение, придружаващо настоящото съобщение бъде прието от съзаконодателите, биха могли да вземат предвид тези проекти. За проекти, които трябва да бъдат финансирани от ЕФРР/КФ/ФСП, държавите членки трябва да поискат съответно изменение на своите ПВУ и да включат разпоредби, които гарантират, че тези проекти не са предмет на двойно финансиране.

При прилагането на новите възможности, предложени в раздел 2 от настоящото съобщение в полза на предприятията, държавите членки трябва да гарантират спазването на приложимите правила на Съюза за държавната помощ и да гарантират, че финансирането е необходимо за удовлетворяване на установените нужди и е ограничено до необходимия минимум. В този контекст Комисията започна обществена консултация относно обхвата на рамката за държавна помощ на Пакта за чиста промишленост, която би разширила възможностите за подкрепа на МСП и на предприятия в подпомагани региони и също така би позволила помощ за големи предприятия в неподпомагани региони при определени условия.

4. **Заключения**

В следващата МФР запазването на статуквото е невъзможно. Следващият дългосрочен бюджет ще трябва да се справи със сложността, слабостите и липсата на

гъвкавост, които съществуват понастоящем, и да увеличи максимално въздействието на всяко евро, което изразходва, като се съсредоточи върху приоритетите и целите на ЕС, за които действията на ЕС са най-необходими.

Тази МФР обаче ще започне да функционира едва през 2028 г. Съюзът не може да чака. Той трябва да действа сега и да извлече максимална полза от настоящия цикъл на финансиране. Тъй като политиката на сближаване е основното инвестиционно направление на Съюза, **от решаващо значение е да се използва възможността, предоставена от междинния преглед, за да се модернизира политиката,** така че тя да бъде насочена както към съществуващите, така и към новите приоритети, и да се ускори нейното изпълнение, за да се постигне по-силно въздействие възможно най-скоро.

С настоящото съобщение държавите членки се приканват да адаптират съществуващите си програми, за да увеличат максимално приноса на инвестициите в рамките на политиката на сближаване към политическите приоритети на Съюза.

По-голямата част от инвестициите, подкрепяни от политиката на сближаване, са в съответствие с новите приоритети на ЕС, независимо дали е необходимо да се преодолее изоставането в областта на иновациите и да се засили конкурентоспособността, да се увеличи подкрепата за декарбонизацията и кръговата икономика, или да се финансират ключови инфраструктури и технологии за нулеви нетни емисии. **Може обаче да бъде направено повече, както се посочва в настоящото съобщение.**

В областта на конкурентоспособността и иновациите, цифровия и екологичния преход, сигурността и стратегическата автономност, включително отбраната, или при предоставянето на по-добре адаптирани политики, включително основни обществени услуги, на по-отдалечени места, политиката може да бъде по-селективна, по-целенасочена, с по-голяма европейска добавена стойност.

От решаващо значение е също така допълнително да се укрепят принципите на сближаване, за да се постигне по-голямо въздействие и по-голяма ефективност чрез прости и гъвкави правила, като се следва ориентиран към местните условия подход и адаптирани политики. В това начинание е от ключово значение да се прилага принципът на партньорство с националните, регионалните и местните органи, при което регионите и градовете имат важна роля.

Съобщението е придружено от законодателно предложение, което ще даде възможност за модернизиране на политиката на сближаване още сега за настоящите програми. За да се окаже най-голямо въздействие върху ефективността и целесъобразността на политиката на сближаване с оглед на настоящите геополитически обстоятелства, **е необходимо съзаконодателите да приемат възможно най-скоро законодателните предложения.**

Комисията приканва държавите членки, регионите, управляващите органи, както и Европейския парламент и Европейския комитет на регионите да участват конструктивно в тази дискусия, а държавите членки и Европейският парламент да ускорят законодателната дейност, за да се гарантира, че принципът на сближаване и политиката на сближаване продължават да бъдат в центъра на европейския проект.

До лятото Комисията ще обмисли представянето на **насоки относно възможностите за опростяване на докладването пред Комисията и относно тълкуването на съществуващите разпоредби**, за да се намали несигурността, която може да възпре инвестициите, подкрепяни от средствата по линия на политиката на сближаване.

Държавите членки и регионите се приканват да представят своите изменения на програмите в срок от два месеца от влизането в сила на преразгледаното законодателство. Комисията е готова да подкрепи националните и регионалните органи при подготовката на измененията на програмата. Комисията ще направи оценка на предложените изменения и ще работи в тясно сътрудничество с органите, за да гарантира, че преразгледаните програми бъдат приети в срок от два месеца от представянето на измененията от националните или регионалните органи. **Целта е процесът на препрограмиране в рамките на междинния преглед да приключи възможно най-скоро и до края на 2025 г.**, така че държавите членки, регионите и местните органи да могат да започнат да изпълняват коригираните програми, считано от 2026 г. и през втората половина на текущия цикъл на МФР²⁰.

Освен това **Комисията насърчава държавите членки да въведат съвместен мониторинг на ключовите инвестиции**, подкрепяни от средствата по линия на политиката на сближаване на национално и регионално равнище, и в тясно сътрудничество с Комисията. Той ще се съсредоточи върху важни приоритетни области с цел по-добро управление и ускоряване на изпълнението, както и гарантиране на своевременното им изпълнение. Мониторингът следва да се извършва необременително и ще бъде придружен от опростяване на предаването и докладването на данни от държавите членки на Комисията чрез по-широко взаимно свързване на националните и европейските системи за финансово отчитане.

До юли 2025 г. Комисията ще свика и **диалог за изпълнението**²¹ със заинтересованите страни, посветен специално на политиката на сближаване. Този диалог, който е нов инструмент, ще спомогне за оценката на напредъка в изпълнението на политиката на сближаване чрез преглед на постиженията, определяне на най-добрите практики и набелязване на пречките в рамките на съществуващите правила и тяхното прилагане. Освен това в рамките на диалога ще се търсят конкретни препоръки за подобряване и опростяване на процесите на изпълнение, като се гарантира по-голямо съответствие с целите на ЕС.

Както е очертано в „Пътят към следващата многогодишна финансова рамка“²², определянето на следващия дългосрочен бюджет на ЕС изисква съвместен анализ

²⁰ Искане за цялото допълнително предварително финансиране, произтичащо от прилагането на новото законодателство, може да бъде подадено от управляващия орган веднага след като Комисията приеме изменена програма за преразпределяне на суми за нови приоритети. Размерът на предварителното финансиране, поискано през 2025 г., ще се приспадне от целите за N+3 за 2025 г.

²¹ Определени в „Една опростена и по-експедитивна Европа: Съобщение относно изпълнението и опростяването“ — COM(2025) 47 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52025DC0047>

²² Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите: *Пътят към следващата многогодишна финансова рамка*, COM(2025) 46 final от 11.2.2025 г.

на основните предизвикателства и тясно сътрудничество с оглед на изготвянето на предложението на Комисията. Един силен и ефективен бюджет на ЕС представлява общ интерес. Поради това предложението за следващата финансова рамка ще се основава на широка консултация с принос на политическо и институционално равнище и на равнище заинтересовани страни, успоредно с активното участие на гражданите и като се вземе предвид перспективата за членство в ЕС.

Постоянният и структуриран диалог с представители на държавите членки на различни равнища в цяла Европа ще бъде от решаващо значение, за да се определи „какво“ да се финансира и „как“ да се финансира общото ни бъдеще. В този контекст Комисията ще участва на различни равнища в приобщаващ процес като част от подготовката си за следващата многогодишна финансова рамка.

Следващата многогодишна финансова рамка **трябва да положи основите за един посилен и ориентиран към бъдещето Съюз.**